

Kan Davası: Kanın Öcü ya da Şeref Uğruna Verilen Kolektif Savaş

*Blood Feud: Vengeance of Blood or the Collective Fight
for Honour*

Şevket Ökten¹

Özet

Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki kan davaları temelinde hareket eden bu çalışma, daha çok bir cezalandırma ve kırsal bir şiddet aracı olan kan davalarının, genel özellikleri, temel unsurları sosyolojik ve antropolojik boyutları üzerine odaklanmaktadır. Bu anlamda, babasoyu temelinde örgütlenmiş bölgede, bireyler daha çok bir aşiretin üyesi olarak algılanmaktadır. Birbirlerini akraba olarak kabul eden grupların, karşılaşılan bir haksızlık karşısında birlikte hareket etme zorunda hissetmeleri kan davalarını körükleyici yönde etkilemektedir. Bunun yanında, günlük dilde, yerine göre “namus”, “onur”, “saygınlık”, “şan” gibi kavramlarını da içeren şeref kavramı, kan davalarına neden olan ilk eylemde ve/veya öç alma sürecinde faillerin en çok sığındıkları bir kavramdır. Sahip olunan toprağa el konulması, ailenin kadınlarından birine laf atılması, sarkıntılık, tecavüz veya kız kaçırılması, aile fertlerinden birinin öldürülmesi, hakarete uğraması vb. günlük bütün ilişkilerde ailenin şerefine, saygınlığına herhangi bir zarar geldiğine

¹ Yrd. Doç. Dr., Sosyoloji Bölümü, Harran Üniversitesi

inanıldığı durumlarda, bu “leke” genellikle kan davası ile “temizleme” yoluna gidilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kan davası, Şeref, Öç, Kolektif Sorumluluk

Abstract

This study centers on anthropological and sociological dimensions of blood feud as a penalizing practice and means of violence around the Southeastern Anatolian region in Turkey. For the groups which assumes each other as relatives, the feeling of acting together against any injustice increases the blood feuds since persons are perceived as members of a tribe rather than self reliant individuals around the region which has been organized within the scope of patrilinear system. Moreover honour, dignity and fame are the concepts whom agents hide behind during vengeance taking and/or first action which starts the blood feud. If problems such as fights around the land ownership, making passes at women, molestation, rape or abduction of women, murder of a family member or being insulted are all accepted as indignity for the honour of family and the “shame” usually is “cleaned” through blood feud.

Keywords: Blood feud, Honour, Vengeance, Collectif Responsibility

Giriş: Araştırmanın Konusu ve Önemi

Saldırı ve savunma durumunda kolektif sorumluluk temelinde davranılan bir olgu olarak kan davası, dünyanın birçok yerinde görülse de (Ünsal, 1991) mensubiyet algısının ürettiği “biz” ve “öteki” vurgusunun yoğun olduğu cemaatlerde yoğun olarak yaşanmaktadır. Diğer bir ifadeyle, dünyanın birçok yerinde görülen kan davaları, dış etkilere açık, bireyselleşmenin yüksek olduğu yerlere oranla aşiret ilişkilerinin çok daha sıkı olduğu yerlerde daha yaygın olarak görülmektedir. Bu anlamda aşiret

aidiyetinin, öç almayı bireysel bir nitelikten ziyade kolektif bir niteliğe dönüştürdüğü yani kan davalarını körükleyici bir rol oynamaktadır.

Daha çok kırsal bir şiddet türü olan kan davası, çok eskilere dayanan bir gelenek olsa da sadece medyada çıkan haberlere bakıldığında bile bu geleneğin –özellikle bazı bölgelerde- olanca yoğunluğu ile devam ettiği görülecektir. Bu çalışmamızda kan davası geleneğinin tarihten bu güne sıklıkla yaşandığı Güneydoğu Anadolu Bölgesinde meydana gelen kan davaları esas alınarak konuyla ilgili medyaya yansıyan haberler ve bu olayın bazı mağdurları ile yapılan görüşmelere dayanarak bu olgunun genel özellikleri, modern toplumda direnişinin temel nedenleri analiz edilmektedir.

Kan Davasının Genel Özellikleri ve Temel Unsurları

“Kan gütme”, “kan intikamı” olarak da isimlendirilen olgu, Türkiye’de ve bölgede daha çok “kan davası” kavramıyla tanımlanmaktadır. Yabancı literatürde “blood feud”, “blood revenge”, blood vengeance feud, vendetta, gibi kelimelerle ifade edilen kan davasının (Tezcan, 1982: 7). İngilizcedeki karşılığının bileşenlerinden biri olan “vengeance” ya da “revenge” ve Almanca’daki “rache”, “öç” anlamına gelmektedir. İtalyancadaki “vendetta” sözcüğü ise Latince bir kimsenin kendisini savunması anlamına gelen “vindicta” sözcüğünden türemekte, İngilizcedeki yine bu kökten geldiği anlaşılan “vindicte” sözcüğü de, “kinci”, “intikamcı” anlamına gelmektedir. Osmanlıcada da kan gütme, öç anlamına gelen Arapça kökenli “sar” kelimesiyle karşılanmaktadır (Ecevitoglu, 2002: 6).

Konuyla ilgili literatürde değişik pek çok tanım yapılmıştır. Bir tanımda kan davası, “aile bireyleri arasındaki ilişkilerin sıkı olduğu toplumlarda öç alma duygusundan kaynaklanan, misilleme biçiminde karşılıklı cinayetlerle

süren aile ve gruplar arası ölümlü çatışma durumu (Cengiz, 2003: 62). Diğer bir tanıma göre “cemaat tipindeki samimi ilişkilerin bulunduğu gruplar arasında her iki tarafın da şiddete başvurulacağını beklediği karşılıklı düşmanlık ilişkileri” olarak tanımlanmaktadır (Pospisil, 1968). Buna benzer bir tanımda ise, "Akrabalardan ve cemaat üyelerinden birini öldüren kimseyi ya da onun ailesinden, akrabalarından, cemaatinden birini öldürmek suretiyle öç alma" olarak tanımlanmaktadır (Örnek, 1971: 130). Ünsal kan davasını “gruplar arası ilişkilerde, yabancı bir grubun üyesinden gelen ve haksız kabul edilen saldırıya karşı misilleme ya da tepki eylemi”(Ünsal, 2003: 31). Peters’e göre bir kişinin öldürülmesinin ardından ortaya çıkan “blood feud” “kan gütme”, ilk öldürmenin ardından bir karşılıklı misillemeler zincirinin ortaya çıkması ve süreklilik göstermesidir. Diğer bir ifadeyle Peters, kan gütmeyi bir kabile içinde cereyan eden ve sürekli düşmanlık tarafından karakterize edilen bir çatışma biçimi olarak tanımlar (Peters, 1990: 85).

Tanımların omurgasını oluşturan “kan” sözcüğü ve buna yüklenen anlamın biraz daha yakından incelenmesi, öç almanın neden bu kadar ciddiye alındığını ve öç alma biçiminin nasıl kan davasına dönüştüğünü ortaya koymaya yetmektedir.

Olguyu anlatmak için kullanılan sözcüklerin tümünde ortak olan “kan” sözcüğünün Almancasının tam karşılığı olan “kan öcü” ünden hareketle Singer, bunun kan akrabalarından birinin uğradığı bir zararın öcünün alınması olarak yani “kanın öcü” biçiminde anlaşılabilceğini vurgular. Singer kan öcünün, kişinin yaşamına yönelik bir saldırının öcünün alınması biçiminde de anlaşılabilceği ve kanın “yaşamı” simgelediğini vurgulamaktadır (akt. Ecevitoğlu, 2002: 8).

Gerçekten buradaki kan kelimesi biyolojik bir sıvı olmaktan çok daha fazla şeyi temsil eder. Akrabalığın biyogenetik ilişkilerle ilgili olduğunu

belirten David Schneider, biyolojik unsurların simge olduklarını ve bu unsurların simgesel gösterenlerinin doğal bir süreç olan biyolojik olmadığını ifade eder. Kan gibi fiziksel-biyolojik bir unsur, yalnızca insan grupları arasındaki farklılıkları kavramsallaştırmada ve incelemede kullanılan, davranış kodu olan bir simgedir (Schneider, 1972: 48) Diğer bir ifadeyle “Derin ve güçlü bağları yaratan düğümler kanda değil, kültürdedir; dünyaya ilişkin bütün bu anlamlar sisteminin içinde simgesel olarak inşa edilmişlerdir (Delaney 2001: 30).

Aşiretlerde grup dayanışması, kan bağlarından ya da ona tekabül eden bir şeyden kaynaklanır. Savunma ya da saldırı amaçlı grup dayanışması, ancak ortak bir ata sayesinde tahakkuk eder (Lindholm, 2004: 103). Birlikte yaşamının ötesinde klanın insanları gizemli bir bağla, kan bağıyla birbirlerine bağlıdır. Bu bağ, klan adında ifadesini bulur ve doğduğunda o adı alan herkese, aynı adı taşıyanlar tarafından koşulsuz destekleme yolunda mutlak bir hak tanır. Aralarından biri öldürülürse, hepsi onun öcünü almak için elbirliği yapar; tersine kendi gruplarından biri katil olursa, onun diyet ya da “kan bedeli” denilen tazminatı ödeyebilmesi için varlarını yoklarını ortaya koyarlar. Aslına bakılırsa bu tür ailelerde üyeler birbiriyle dayanışma içinde olmanın da ötesinde, birbirinin yerini alabilen kimselerdir. Çünkü cinayet durumunda diyet ölenin ailesi tarafından kabul edilmezse, aile, suçlunun ailesinden herhangi bir üyeyi öldürerek öcünü alacaktır. Bu da, anlaşılabilir nedenlerle, akrabaların katili borcundan kurtarabilmek için çırpınmalarında etkilidir (Tillion, 2006: 153-154).

Kandaşlık temelinde örgütlenmiş bölgede bireylerin her biri bir diğerinin “kanı”dır. Burada “kan” toplumsal anlamda, aynı soydan gelmeyi yani akrabalığı vurgularken biyolojik olarak da grubun yaşamını sürdüren temel unsurlardan biri olmaya göndermede bulunur. Aynı zamanda kan

bütün kandaşların ortak kanı olarak grubun şeref ve onurunu temsil etmektedir. Bu yüzden gruptan herhangi birisine/kanına yapılmış yaşamsal bir saldırı, bütün gruba yapılmış gibi algılanmakta ortak görev bilinci ile hareket edilmektedir. Grubun bireylerinden birine yapılan saldırı grubun kanına, onuruna yapılmış bir saldırı olarak kabul edildiğinden grubun bütünü “kirlenmiş” kabul edilmektedir. Toplum içinde temizlenmek ancak öcün alınması, “kanın temizlenmesi” ile mümkündür.

Kan davası ile ilgili gerek yerli gerek yabancı tüm tanımlar incelendiğinde tümünde ortak nokta olarak; daha çok cemaat tipi topluluklarda cereyan ediyor olması, öç almanın, kana karşı kan gütmenin bir görev sayılması, öç alma ve sorumlu tutulmanın, grup tarafından üstlenilmesi diğer bir ifadeyle saldırı ve savunmada kolektif sorumluluk ilkesi ön plana çıkmaktadır. Buradan hareketle kan davalarını diğer öç alma eylemlerinden ayıran temel vasıfları “öç saiki” ve bu öcün “kolektif sorumluluk ilkesi” duygusundan hareketle alınmasıdır.

Öç Alma

Kan davasının temel bir unsuru olan “öç alma” insan doğasına içkin olan fizyolojik bir dürtüden ziyade, ortaya çıkıp çıkmaması ve çıkacaksa biçiminin nasıl olacağı kültürel niteliğiyle ilgilidir. Bireysel öç almadan farklı olarak, kan davasındaki öç almanın kolektif karakteri onun kültürel boyutunu ortaya koymaktadır.

Kan davasının toplumsal bir görev/değer olarak algılandığı/yaşatıldığı ortamlarda, öç alma konusu kişisel bir tercih konusundan ziyade toplum tarafından bireye yüklenen zorunlu toplumsal bir görevdir. Kan davasının görüldüğü kültürlerde öldürülen kişinin intikamı/öcü ancak öldürülerek alınır. Aksi takdirde öldürülenin ruhu huzura kavuşmayacağı gibi,

yakınlarının onur ve şerefi “lekelenmiş” olacaktır. Gerek öldürülen kişinin ruhunun öcü alınmadıkça huzura kavuşmayacağı, yolundaki inanç gerekse dökülen kanın ortak atanın kanına nispet edilmesi, öç almayı hem meşru hem de kutsal bir niteliğe de büründürmektedir.

Böyle olmakla birlikte zarara uğramış bir topluluğun öcünü almaması durumunda, öldürülenler ve yakınlarının ruhunun huzura kavuşmayacağı gibi psikolojik baskılardan ziyade toplumsal baskılar söz konusu olmakta ve daha çok bu toplumsal baskılar öç almada gözetilmektedir.

Öç alma, temelde birbirleriyle sürekli iktidar mücadelesi içinde olan aşiret dünyasına egemen olan temel bir davranış biçimidir. Öç almanın asalet, onur sahibi olma anlamına geldiği bu dünyada öcünü alamamış olanların maddi ve manevi anlamda bir güç kaybına uğradığı ve rakiplerinin gözünde küçük düştüğü kabul edilir. Bölgede görüştüğümüz bir yaşlının dediği gibi “burada güçlü olan kazanır”. Bölgedeki kan davalarında, sayıca ve nüfuz olarak üstün olanlara karşı, zayıf olan karşılık vermeye cesaret edemez. Güçlü olan, zayıfın maddi imkanlarını ele geçirebilir. Zayıf olan taraf ya ölmeyi göze alıp karşılık verir ya da köyü terk eder.

Bölgede, toplumsal bütün alanlarda henüz tam olarak nüfuz etmemiş olsa da tekelleşmiş şiddet gücünü elinde tutan devlet mekanizması vardır. Buna rağmen kan davaları yoğun olarak süregelmektedir. Bölgede birilerine karşı gerçekleştirilmiş olan eylemin failini devlet bulup cezalandırsa bile çoğu kez saldırıya uğramış grup tarafından cezalandırılmadıkça öç alınmış sayılmaz. Zira “kanı dökülmüş” olan grup “kanını temizlendikçe” “kan kaybetmeye” devam edecek, toplum tarafından itibar ve şerefine hanel getirmiş olacaktır. Bu durumda, öcünü alamamış grupların çevrelerinde itibarı zedelendiği için diğer gruplar tarafından yeteri kadar ciddiye alınmayacağı, güç elde etme yarışında önemli bir pozisyon kaybına uğrayacağı düşünülmektedir.

Yaptığımız görüşmelere bölgede bir kez itibar kaybına uğranıldığında, şeref, cömertlik, yiğitlik gibi kıt kaynakların elde edilmesi sürecinde geride kalınacağı, böyle bir durumda siyasette ekonomiye ve kız alıp vereye kadar tüm alanlarda öcünü alamamış grupların dikkate alınmayacağı için mağdur edileceği düşünülmektedir. Görüşmelerimiz esnasında mağdurlardan birinin söylediklerin bu konuda manidardır: “Bir kere adınız öcünü alamamışa çıktı mı perişan olursunuz. Herkesin gözü sizi keser, topaklarınız, su sıranız her zaman risk altındadır. Kız alırken de verirken de bu durum göz önünde tutulur. Hatta bu durum evli kızlarınızın bile sürekli başına kakılır”.

Şeref ve yasallık arasındaki çelişki bugüne dek varlığını sürdürmüş asli bir çelişkidir. Zira yitirilen şeref duygusunun yeniden kazanılması için yasal mercilere başvurulması, kimsenin düşmek istemeyeceği böyle bir durumun açıktan açığa kamuoyuna duyurulması anlamına gelir; onuru yaralan kişinin resmi kişilerden ve yargıçlardan medet ummakla onurunu korumaktan aciz olduğunu belirtmesi şeref geleneğinin kurallarını çiğnemesi demek olur (Pitt-Rivers, 1966: 30).

Bu durum özellikle Türkiye'nin Güneydoğu Bölgesi'nde meydana gelen kan davalarında daha çok görülmektedir. İnsanların adaletin yerine getirileceğine olan inançlarının uzun süren ve kolay kolay sonuç alınamayan mahkemeler nedeniyle yok olması bir yana, toplumsal bütünleşme ve coğrafi koşullar bakımından bölge, yasal ve cezai kontrolü güç olan bir yerdir. Bu şartlar altında yürütülen yasal işlemlerin meydana gelen haksızları tazmin etmekte başarısız kalmasından başka, uzun zaman alan ve verimsiz geçen soruşturmalar sırasında, uğranılan haksızlık da teşhir yoluyla bir kat daha artacak, eskisinden daha fazla onur kırıcı hale gelecektir. Sonuçta yine şeref geleneğine ve yasına başvurulacaktır (Şimşek, 1998: 31). Yasa ve şeref ikisi de kendine uymayı talep ettiğinden ikisi çelişir. Başka türlü ifade

edilecek olursa; yasalar toplumun düzenini korumaya yönelik soyut ilkelere uymayı, şeref ise topluluğun töresine bağlılığı ister.

Kolektif Sorumluluk İlkesi: Hepimiz Birimiz, Birimiz Hepimiz İçin

Kolektif sorumluluk ilkesi kan davalarının ayırıcı temel bir vasfıdır. Dolayısıyla kan bağı temelinde örgütlenmiş dayanışmacı topluluklarda herhangi bir saldırıya maruz kalma durumunda kolektif davranma eğilimi yaygın olduğundan kan davalarının, olayların kişisel öç almadan ziyade kan davasına dönüşmesi daha yaygındır. İbni Haldun saldırı ve savunma durumlarında hem duygu hem de eylem düzeyinde ortaya çıkan bu birlikteliği “asabiyet” kavramıyla ifade eder (İbn Haldun, 1997: 329).

Kolektif sorumluluk ilkesi kaynağını kolektif dayanışma duygusundan almaktadır. Kolektif saldırı ve savunmayı mümkün kılmak için bu dayanışma güçlü olması gerekir. Aşiret ideolojisi, en soyut düzeyinde baba soyu ilkesine dayalı bir dayanışma gerektirir. Bu dayanışmanın en yoğun merkezinde baba soyundan yakın akrabalar vardır ve dayanışma, aşiret birimlerini birbirinden ayıran çizgiler boyunca merkezden dışa doğru kuvveti azalarak yayılır. Erkek kardeşler, baba ve oğullar, amcaya ve amcaoğullarına karşı; hepsi babasoylu daha uzak kuzenlere karşı; bunların da hepsi, başka bir aşirete karşı bir olur. Ortak saldırı ve savunma ilkesinin işletilmesinde ve sınırların belirlenmesinde temelde “kan bağı” esas alınmakla beraber, ekonomik coğrafi faktörlerde etkili olabilmektedir (Heckmann, 2002: 147)

Kolektif sorumluluk ilkesine göre, fail ve mağdurun bağlı olduğu grubun tümünün saldırıyı gerçekleştirme veya saldırıya maruz kalma olasılığı teorik olarak olsa da, kimlerin sorumlu tutulacağı konusunda çeşitli ölçütler mevcuttur. Bu ölçütlerin en başında gelen akrabalık derecesidir. Fail

veya mağdura olan akrabalık derecesi, sorumluluğu paylaşma derecesini de belirleyen en önemli ölçüttür. Kan davalarında öç alma veya saldırıya maruz durumundaki gruplarda esas alınan akrabalık dereceleri toplumdan topluma farklı biçimlerde işletilir. Bölgede Arap aşiretlerinde kurbanın beşinci dereceye kadar tüm erkek akrabaları sorumlu tutulurken, bu Kürt aşiretlerinde yedi babaya kadar götürülür. Bunun yanında öç alma sürecinde kimlerin sorumlu tutulacağı konusunda yaş ve cinsiyet faktörü önemli bir konudur. Bu anlamda özellikle kadın çocuklar başta olmak üzere ve yaşlıların da kan davalarında intikam çerçevesinin dışında tutulması en azından ilke olarak tarihten günümüze kadar gelen önemli bir “töre” niteliğindedir.

Kan davasının kolektif karakteri, intikam almaktan vazgeçen tarafa para ödenmesinde daha çok görülür. Akrabalar tarafından üstlenilen bu “kan parası” miktarı da geleneksel bazı uygulamalar ışığında belirlenmektedir. Burada öldürülenin toplum açısından önemi kadar, öldürenin bağlı olduğu soyun genişliği ve ekonomik bakımdan zenginliği de değerlendirmelere katılır. Bu tür durumlarda sorumluluk çerçevesinde değerlendirilen akrabaların en azından sembolik olarak katkı sunmaları istense de, bütün soy mensuplarının ödemeleri zorunlu olmadığı gibi, bedelin soy içindeki dağılımı da eşit olmak zorunda değildir. Toplumsal ve ekonomik olarak farklı konumda bulunan bireyler, konumlarına da uygun olarak farklı düzeylerde katkıda bulunabilirler.

Kan Davasının Temel Nedenleri

Pek çok araştırmacı etkili ve güçlü bir siyasal iktidarın varlığı ile kan davasının düşük oranı arasında anlamlı bir ilişkiye dikkat çekmiştir. Süreklilik arz eden, güçlü bir siyasal otoritenin bulunmadığı yerde, bir

öldürme olayını takiben kanlı misillemelerin vuku bulması ve belli biçimlerde “bedel” ödenerek ya da bir hakemlik yoluyla sorunun giderilmesinin kolay kolay mümkün olmadığı bilinmektedir (akt. Atay, 1997: 133). Buradan hareketle kan davalarının geleneksel toplumsal örgütlerde çok başvurulan bir davranış biçimi olmasını bazıları, bu toplumlarda meşru şiddet kullanma tekeli elinde tutan farklılaşmış bir iktidar mekanizmasının bulunmayışını temel neden olarak ileri sürer (Imbert; 1992: 9).

Etkin bir siyasi denetim eksikliğinin yanı sıra, kan davasına elverişli bir vasatı yaratan bir diğer etken, aşiretlerin bölünmüş (segmentarized) şekilde beliren yapısı olduğu ileri sürülebilir. “Eklemlenmiş bölünmenin” aşiret sisteminde (segmentary tribal system) şu teorik özellikleri vardır: Aşiretin her düzeyinde bölünme, ikiye bölünme şeklinde olur ve en alt düzeyden yukarıya doğru bu ikilik devam eder (Heckmann, 2002: 157). Aşiretin aşamalı yapısı özellikle kan davalarında, grupsal çatışmalarda ve siyasi güç çekişmelerinde açığa çıkar. Bu yapı direkt olarak ortak bir ata anlayışı ile ilgilidir. Soyun homojenliği içevlilik eğilimi ile artar. Bu eğilim kendini daha çok aşiretin en alt aşamasında gösterir. Aşiretler kendi aralarında klan/kabile sülale ve benzeri küçük birimlere bölünmüşlerdir. Bu yapılara aşağıdan yukarıya doğru bakıldığında akrabalığın oynadığı rolün önemi iyice belirginleşir. Örgütlenmenin en alt aşamasında aile/haneler yer alır. Aynı babadan gelen aileler, birlikte hareket eden ve kendilerini diğerlerinden ayıran sülaleleri oluştururlar. Soyların iyice ayrışması kolektif sorumlulukları ve doğal olarak kan davası uygulamalarını arttırıcı yönde etkilemektedir. Bu anlamda kan davaları, aşiretin akrabalık sınırları ve ilişkilerini iyice belirginleştirirken, aynı zamanda kan bedeli ödenmesinde ödenmek zorunda kalınan kolektif sorumluluğun kimlere teşmil edileceğini de belirlemektedir (Bruinessen, 2003: 118).

Bireylerin öçlerini büyük oranda kendileri alma yoluna gittikleri bölgede yapılmış bazı çalışmalarda, bölgede meydana gelen kan davaları ile bunlara sebep olan olaylar arasında bir nedensellik ilişkisi kuran, her türlü anlaşmazlığı özelde ise kan davasını besleyen bazı ortak sorunlardan bahsedilmektedir. Bu çalışmalara bakıldığında kan davası faillerinin ailelerini ilk cinayete sürükleyen anlaşmazlık nedenlerin önemli olanları belli konularda toplanmakta ve benzerlik göstermektedir. Bunlar arazi, su, otlak mera vb. anlaşmazlıkları, aile mirasının paylaşımı kız kaçırma, namus davaları ve aileler arası statü çekişmesi, siyasal çekişmeler (Ünsal, 1995: 102; Tezcan, 1991: 57).

Böyle olmakla beraber anlaşmazlıkları besleyen söz konusu sorunlar ile kan davaları arasında zorunlu bir nedensellik ilişkisi kurulamaz. Zira bölgede sosyo-ekonomik koşullardan kaynaklanan anlaşmazlıkların dışında çok daha basit anlaşmazlıkların da kan davalarına neden olduğu açıkça görülebilmektedir. Burada önemli olan ilk eylemin nedeni değil, öç almayı öğütleyen gelenektir. Dolayısıyla kan davasına sebebiyet veren olayın basit veya karmaşık olmasından daha ziyade, bu durumda anlaşmazlığın kan davasına dönüşmesinin zemini yaratan toplumsal çevredir.

Kan Davasının Toplumsal Temeli

Şiddeti toplum yapısının ardında gizli olduğunu belirten Ünsal'a (1995: 46) göre Anadolu'da kan davası öncelikle kırsal bir olgu olduğuna göre, hem yerleşim yeri hem de bir sosyal ilişkiler alanı olan köyün gerçeklerini tanımak gerekir.

Bu anlamda kan davasının yaygın olduğu ortama yönelik açıklamalarda "kıtlık" kavramı önemli bir vurgudur. Gerek G. Foster'in (1967: 300) "sınırlı varlık fikri" gerekse Black-Michaud'un bu yaklaşımdan büyük ölçüde

etkilenerak geliştirdiği “tümel kıtlık kuramı”, genel olarak kırsal şiddeti ve kan davasını temelde kıtlık kavramı ile açıklamaktadır (Black-Michaud, 1975: 10).

şiddeti kıtlıkla açıklayan bu kuramlarda çatışma, toplumda kıt bulunan değerleri kontrol etmek için tarafların birbirlerine karşı yürüttükleri mücadele olarak tanımlanmaktadır. Toprak, zenginlik, gibi maddi değerlerin yanında şeref, yiğitlik, g, saygınlık, gibi soyut değerler de herkesin ihtiyaını karşılayacak kadar olmadığından bu elde etmek zorunlu olarak çatışmayı getirmektedir. Her grup diğerine karşı varlığını güvence altına almak, daha güçlü olmak için maddi gücünü ve nüfuzunu attırmak zorunda hissettiği için, bu iktidar mücadelesinde anlaşmazlıklar çok rahat bir şekilde bir çatışmaya dönüşebilmektedir.

Bölgede coğrafyanın koşulları ve hakim siyasal hava zenginleşme ve refahın nn amaya müsait değildir. Bu ortamda, sonuçta insanlar arasında büyük maddi zenginlik eksikliğine bağlı olarak kan davası ve ona dayalı çatışmalar bir onur ve prestij kaynağı olarak da odak noktası haline gelmektedir (Atay, 1997: 134). Bölgenin geçmişten bugüne tarihine bakıldığında, gerçekten de, toprak servet, g, şeref gibi değerlerin kontrol edilmesi için verilen mücadelelerin aynı zamanda bölgenin de tarihi olduğu görülmektedir. Bölgede sürekli bir mücadele ilişkisi içinde olan aşiretlerin maddi ve manevi kaynakların kontrolü için verdikleri iktidar mücadelesi, tarihten bugüne hiç bitmeyen bir çatışma alanı yaratmaktadır.

Kırsal şiddetin anlaşılmasında sınırlı varlıklar ve bunların elde edilmesi için verilen mücadeleler önemlidir. Fakat bu mücadele sürecinde o almanın kişisel bir nitelikten çıkıp kolektif bir niteliğe diğer bir ifadeyle kan davasına dönüşmesi diğer bir ifadeyle o alma biçimi ve niteliği söz konusu toplumun örgütlenme biçimi ile ilgilidir. Bu bakımdan kan davasının, soy temelinde

örgütlenmiş, akrabalık bağlarının güçlü olduğu cemaat topluluklarında daha sık ve yoğun görülme olasılığı daha yüksektir. Kan davasının kişisel bir ölçü olmadan ziyade kolektif boyutu bunu göstermektedir.

İnsanlığın en eski, en uzun ömürlü ve en yaygın kurumu olan soy örgütlenmesi, Asya, Avrupa, Afrika ve Avustralya'daki eski toplum yönetimi hakkında hemen hemen evrensel bir plan örneği oluşturmaktadır. Sosyal örgütlenmeye dayanan toplum, nerde olursa olsun, yapısal örgütlenme ve işleyiş ilkeleri bakımından aynıdır (Morgan, 1994: 151). Feodal dönemde de kan birliğine dayalı grupların oluşturdukları soylar, kendisine bağlı bireyler için bir güvence aracıydı (Le Goff, 1999).

Soya dayalı toplumsal örgütlenme aynı zamanda kendine özgü bir ahlak anlayışını da beraberinde getirmektedir. Bu ahlak anlayışı insan hakları gibi çok daha sonra gelişecek olan kavramlardan uzaktır; anlamı ve sınırları toplumsal olarak çizilmiş olan “kan” kavramının etrafında hürmet, sevgi, dostluk, düşmanlık, intikam, kıskançlık, korku, güven, sakınma, kaçınma, hizmet etme, emretme ve kollamanın topluluğu oluşturan kişiler arasındaki dağılımının koşullarını belirler (Tillion, 2006: 25). Geleneksel toplumlarda soy kavramı, önemlidir; çünkü kişi ilişkilerini akrabalık ideolojisinin merceğinden bakarak kurar. Bir sülaleye bağlı, ancak o sülaleden olamayan ikincil konumda bir kişinin “kısasa kısas, kan bedeli gibi meselelerde, diğerlerine karşı sorumluluğu, hakları ve yükümlükleri yoktur (Lindholm, 2004: 104).

Babasoyu temelinde örgütlenmiş bölgede, bireylerin daha ziyade aşiretin bir üyesi olarak algılandığı ve üyelerin birbirilerini gerçek ya da kurgusal olarak akraba kabul ettiği aşiretler hem içerde ve hem de dışarıdan tekil bir birim olarak kabul edilir. Bu durum karşılaşılan bir haksızlık karşısında kolektif olarak hareket etme “zorunluluğunu” ortaya çıkarır ki bu

da hiç kuşkusuz “öç alma” duygusu üzerinde temellenen kan davalarını körükleyici yönde etkilemektedir.

Aşiret kurumunun sürekliliğini sağlayan en temel iç dinamiği olan çok güçlü “biz” duygusu ile aşiret içinde yaşamının temel ögesi olan “dayanışma” duygusu” ortak saldırı ve ortak savunma mekanizmasını geliştirmiştir (Doğanay, 1995: 18). Aşiretlerde dayanışmacı özelliğin ortaya çıkmasına yol açan başlıca itici güç bireyler ve gruplar arasındaki “çatışmacı” yapıdır ve bunun en bilindik örneği ise kan davalarıdır. Birbirini doğurup besleyen çatışmacı ve dayanışmacı örüntü, “öteki” tanımlaması içine giren tüm kişi ve gruplarına karşı geliştirilen bir var olma biçimidir (Altuntek, 2001: 4).

Soy birliğine dayalı bir örgütlenme olan aşiretlerde, babasoyuna bağlılık, ilişkilerin işleyişindeki esas unsurdur. Aynı atadan geldiğine olan inanç üyelerden herhangi birinin kanının akıtılması durumunda, üyelerin ortak atası kabul edilen “ceddi kadim”in (ilk/ortak ata) kanı akıtıldığı kabulünden hareketle tüm üyeleri bağlayan ortak “kan davası” haline dönüşür. Baba tarafından akrabalar mesuliyet derecesi toplumsal bağlamlara göre farklılık gösterir ve sağlayacağı avantaj doğrultusunda ayarlanabilir; fakat ortak kan borcu kavramı, her zaman toplumsal dayanışmada ve grup içi şiddeti kontrol etmede güçlü bir uyarıcı olmuştur ve olmaya devam etmektedir (Lindholm, 2004: 105).

Kan Davasının Kültürel Temeli

Kan davalarını başlatan sebeplerin karmaşık veya basit olması çoğu zaman önemini kaybeder. Daha önce de belirtildiği gibi burada önemli olan

ilk eylemin nedeni değil, öç almayı öğütleyen kültürel değerlerdir. Olayın basit veya karmaşık olmasından daha ziyade, bu durumda anlaşmazlığın kan davasına dönüşmesinin zemini yaratan kültürel çevredir.

Yaygın olarak görüldüğü üzere kan davası güden toplumlarda kişiler kan gütmeden kaynaklanan yükümlüklerini belli bir şeref kavrayışıyla temellendirmekte, başka bir deyişle grupların şerefini korumak veya kurtarmak adına hareket ettikleri iddiasını taşımaktadırlar (Ecevitoglu, 2002: 78). Her yerde olduğu gibi Türkiye’de de, kan davası failleri aile şerefine korunmasını bir görev sayarlar (Ünsal, 1995: 21). Zira şerefli bir Akdeniz erkeğinin en önemli görevlerinden birisi, birçok toplumda karşımıza çıkan öldürülen bir yakının öcünü almaktır (Tillion, 2006: 156).

Bölgede genel olarak şiddet ve bir şiddet türü olarak kan davalarının yoğun olduğu bilinmektedir. Kan davalarına neden olan ilk eylemde ve/veya öç alma sürecinde failerin en çok kullandıkları savunmalardan biri “şeref” kavramıdır. Günlük dilde, yerine göre namus, onur, saygınlık şan gibi kavramlarını da içeren şeref kavramı, sahip olunan toprağa el konulması, ailenin kadınlarından birine laf atılması, sarkıntılık, tecavüz veya kız kaçırılması, aile fertlerinden birinin öldürülmesi, vb. günlük bütün ilişkilerde devreye girebilir. Ailenin şerefine, saygınlığına herhangi bir zarar geldiğine inanıldığı durumlarda, bu “leke” genellikle kan davası ile “temizleme” yoluna gidilir.

Şeref, somut ve güncel toplumsal değerler piramidinin en tepesinde yer alır ve onların arasındaki hiyerarşiyi belirler. O, tüm öteki sınıflandırma ve kategorileri geride bırakarak insanların, şeref sahibi ve şereften yoksun olanlar diye kesin olarak iki karşıt gruba ayırır. Bir ailenin diğerleri karşısında giderek önemini yitirmesi, diğerleri karşısında statüsünün kaybetmesine neden olur (Peristiany, 1966: 21-38). Bölgede yaptığımız

görüşmelerden elde ettiğimiz yaygın kanaate göre insanlar, başkalarının gözünde “onurunu” kaybetmiş olanların maddi ve manevi alanda hakarete daha açık hale geldikleri düşünülmektedir. Şerefini koruyamadığı düşünülen ailenin maddi–manevi varlıklarını da koruyamaz olduğu ve dolayısıyla başkalarının her türlü tecavüzüne açık hale gelmiş olduğu yönüne yaygın bir kanaatin hakim olduğu açıkça görülmektedir.

Görüldüğü gibi, şeref, rekabetçi, bulanık ve tam olarak tanımlanmamış bir toplumsal ilişkiler ortamında maddi ve manevi zenginlikler paylaşılırken, insanın semboller ve töreler aracılığı ile ortaya koyduğu bir toplumsal varoluş mücadelesi, söz konusu zenginliklerden mümkün olan en yüksek payı alma tutkusunun pratiğe dökülmüş sürecidir (Şimşek, 1998: 162). İnsanlar genelde maddi içeriğinden sıyrarak, soyut bir içerik kazandırarak eylemlerini meşrulaştırmaya çalışsa da “şeref “adına yürütülen her türlü mücadele nihai olarak bir iktidar mücadelesidir. Şeref gerçekte maddi kaynakların kontrol altına alınmasına yönelik bir mücadelenin amaçlarından biridir. Başka bir ifadeyle sınırlı miktardaki mallar için olan mücadele bir şeref mücadelesi olarak yeniden kodlanmaktadır (Black-Michaud, 1975: 10). Şeref ve maddi güç arasındaki ilişki, bize şeref olgusunun toprak, iş ve prestij (zenginlikten ileri gelen) gibi toplumsal kaynakların paylaşımında ne kadar büyük bir rol oynadığını gösterir (Şimşek, 1998: 28).

Kan Davasının Sosyolojik İşlevleri

Kan davası, kanlı bir olay olmasına rağmen, evlilik, akrabalık gibi toplumsal dayanışmayı ve bütünleşmeyi sağlayan ve genellikle kolektif şeref duygusuyla aynı temellere dayanan kurumsal bir olgudur. Bir dizi simgesel ve geleneksel kurallara bağlı olan kan davaları bu anlamıyla içinde meydana geldikleri toplumsal sistemlere etki eden, toplumsal bazı işlevleri yerine

getiren olgulardır. Toplumsal dayanışma, akrabalık ilişkilerini pekiştirme gibi işlevlerin yanında şiddeti denetleme gibi işlevi de barındırmaktadır (Şimsek, 1998: 179). Kan davası bir yandan toplum açısından bir tehdit yıkıcı bir unsur olurken diğer taraftan kan dökme olayını belli kurallara, sınırlamalara ve hatta formalitelere tabi tutması çerçevesinde gereğinden fazla kan dökülmesini önleyici bir işlevi de barındırdığı söylenebilir (Black-Michaud, 1975: 118).

Bölgede bir aşirete mensup olmayı, aşiretsel dayanışmayı tanımlamanın bir biçimi ve belki de en önemli biçimi kan davalarıdır. Kan davasında gerek birinci dereceden hedef olacak olanlar gerekse barışla sonuçlanmış davalarda ödenecek kan bedelinin ödenmesinde sorumlu olanların belirlenmesi, aynı zamanda soy grupları ve bir araya gelmiş akrabaların akrabalık dereceleri de belirlenmiş olur. Zira özellikle üst yapılarda daha çok politik bir örgütlenme olan aşiret yapılanmasında özellikle alt tabaklara doğru inildikçe akrabalık da önem kazanmaktadır.

“Biz” ve “ötekiler”/iç grup-dış grup ekseninde örgütlenmiş olan aşiretlerde kan davası iç bütünlüğü sağlama, aşireti pekiştirici işlev görmektedir. Kan davası güdülmesi durumunda aşiretler, silahlı güç olarak her zaman tetikte oldukları gibi bu durumlarda birbirine kenetlenerek iç bütünlüğü daha da sağlamlaştırmaktadırlar. Bu durum aynı zamanda, aşiret ordusuna silahlı güç yetiştirme kaygısıyla çok çocukluluğu da teşvik etmektedir.

Kan davalarının toplumsal işlevleri bağlamında önemli olaylardan birisi de arabuluculuktur. Kan davaları kendiliğinden çözüme kavuşmadığı durumlarda aracılardan devreye girmesi gerekir. Fakat aracılık herkesin yapabileceği sıradan bir iş değildir. Her şeyden önce her iki tarafın da saygı duyduğu, otoritesini kabul ettiği kişi veya kişiler kan davalarında aracı rolü

oynayabilirler. Ayrıca aracılardan manevi otoriteleri kadar ve belki daha fazla maddi bir güce de sahip olmaları, her iki tarafın da bu güce saygı duymaları beklenir. Dolayısıyla belli güç ve itibar gerektiren arabuluculuk, aynı zamanda bireylere belli bir itibar da kazandırmaktadır. İlke olarak arabuluculuk rolü üstlenenlerin her iki tarafın üstünde bir güce, itibara sahip olması beklenir. Bu yönüyle davalı taraflar arabulucu olarak araya girenlerin iktidarını kabul edecekleri gerekçesiyle tarafsız konumda bulunan kişilerin araya girmesini tercih ederler.

Kan davalarında aracılardan otorite ve tarafsız konumlarının, taraflarca benimsenmesi gerekir. Bu anlamda bölgede özellikle geçmişte daha yoğun olmak üzere herhangi bir aşiret ile yakın ilişki içinde olmayan şeyhler arabuluculuk için ideal kimselerdir(r). Kan davalarının, şeyhlerin konumlarını sağlamlaştırma bakımında çok önemli bir araç olduğunu da ayrıca vurgulamak gerekir.

Bölge toplumsal yaşamında dinsel otorite olarak şeyhlerin etkin bir pozisyona sahip olması, kan davası olgusu ile de ilişkilidir. Bölgede şeyhlerin en önemli iş veya görevlerinden birini, Bruinessen, birbiriyle kanlı olan aşiretler arasında barışı sağlamak amacıyla arabuluculuk yapmak olarak kaydetmektedir. Şeyhlerin toplum içindeki saygınlık ve önderlik pozisyonlarının, onların dışında kimsenin gideremediği, aşiretler arasındaki bu kanlı hesaplaşmalarla önemli ölçüde bağlantılı olduğu söylenebilir. Öyle ki, hemen hemen bütün aşiretlerarası hatta (pek çok aşiret içi) anlaşmazlıklar, ancak şeyhlerin araya girmesi ve arabuluculukları ile çözülmektedir (Daha ayrıntılı bilgi için bkz: Bruinessen, 2003: 64, Atay, 1997: 137).

Bölgede kan davalarının çözüme kavuşturulmasında öncelikle şeyhler, soylarını peygamber, sahabe veya önemli şeyh ailelerine dayandıran aşiret

reislerinin ayrıcalıklı konumları bu bağlamda algılanmalıdır. Farklı soy yapıları dolayısıyla bölgede kan davaları güden grupların hiçbirine mensup olmadıkları iddiası, onlara arabuluculuk rollerinde önemli bir avantaj sağlamaktadır. Buradan hareketle bölgede aşiret reislerinin bir kısmının, en azından güçlerinin önemli bir bölümünü bu arabuluculuk rollerine borçlu olduklarını söylemek mümkündür.

Sonuç

Sonuç olarak, daha çok “ilkel” bir cezalandırma yöntemi olarak kırsal alanlara ait olduğu düşünülen kan davası, bugün de dünyanın birçok yerinde olduğu gibi ülkemizde de görülmeye devam etmektedir. Böyle olmakla birlikte aidiyet duygusunun güçlü olduğu cemaatlerde daha yaygın bir şekilde yaşandığı da kuşkusuzdur. Geleneksel örgütlenme biçimlerinin toplumsal dokuya rengini verdiği Güneydoğu Anadolu Bölgesinde de kan davası gütmeye geleneksel halen yoğun olarak devam ettirildiği görülmektedir. Diğer sosyal olaylar gibi kan davası da çok boyutlu bir olgudur ve dolayısıyla anlaşılması da çok boyutlu bir yaklaşımı gerektirir. Diğer bir ifadeyle kan davasının etkileyen birden fazla faktörden söz etmek gerekir. Bu gerçeğin farkında olan çalışmamızda, bu faktörlerden diğer faktörleri de etkileme gücüne sahip olduğu düşünülen toplumsal ve kültürel temeller üzerinde durulmuştur.

Bunlardan birincisi kan davalarını besleyen toplumsal çevredir. Güneydoğu Anadolu Bölgesinde bireyler daha ziyade bir ailenin/aşiretin üyesi olarak algılanmakta ve gerçek ya da kurgusal olarak akrabalık bağlarının etkinliğinin belli bir oranda devam ettiği görülmektedir. Kandaşlık temelinde örgütlenmiş bölgede bireylerin her biri bir diğerinin “kanı”dır. Bu durum, birbirlerine karşı kendilerini sorumlu hisseden

bireylerin karşılaşılan bir haksızlık karşısında birlikte hareket etme “zorunluluğunu” ortaya çıkarmaktadır. Bu da hiç kuşkusuz kolektif öç alma duygusu üzerinde yükselen kan davalarını tahrik edici yönde etkilemektedir.

İkincisi, erkeklik, yiğitliğe vurgu yapan öç almayı öğütleyen ve çoğu anlaşmazlığın kan davasına dönüşmesinin zemini yaratan kültürel çevredir. Her toplum, üyelerine hangi durumlarda nasıl hareket edeceklerine ilişkin kendilerine zihinsel yönelimler sunan, ifade edilmemiş, çeşitli kavram setleri mevcuttur ki, geleneksel toplumlarda, bunu gelenekler oluşturur ve çoğunlukla buna “töre” denir. Kolektif bir işleyişe sahip olan kan davası bu anlamda bölgedeki kültür kalıplarıyla uyumluluk göstermektedir. Bölge geleneksel kültüründe cesaret, cömertlik, konukseverlik ve kadın iffet ve mahremiyetine ilişkin katı cinsel töreye dayalı bir namus/şeref gibi değerlere büyük bir önem atfedilmektedir. Günlük dilde, yerine göre namus, onur, saygınlık şan gibi kavramlarını da içeren şeref kavramı, toprak meselelerinden, kız kaçırmaya, laf atmadan adam öldürmeye kadar günlük bütün ilişkilerde devreye girebilmektedir. Şeref ve namusla ilgili sorunların çözümünde ise kan davası bölgede sık başvurulan bir yöntem olmuştur ve bugün de olmaya devam etmektedir.

Kaynakça

- Altuntek, Serpil (2001) “Türkiye üzerine yapılmış evlilik ve akrabalık araştırmalarının bir değerlendirmesi”, *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt:18, Sayı:2, 17-28.
- Atay, Tayfun (1997) “Kaşkaylar ve Kürtler: İki kitap temelinde Ortadoğu’da aşiret-devlet ilişkileri üzerine bir karşılaştırma denemesi”, *Toplum ve Bilim*, Sayı 72, 128 139.

- Black-Michaud, Jacob (1975) *Cohesive Force: Feud in the Medieterraness and the Middle East*, St.New York: Martin's Pres.
- Bruinessen, Martin van (2003) *Ağa, Şeyh, Devlet*, Çev. Banu Yalkut, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Cengiz, Recep (2003) “Kan davasının toplumsal değer ve normlar açısından sosyolojik görünümü: Tokat/Erbaa örneği”, İçinde Atalay, Uluğ ve Atak (ed.), *Sosyolojik ve Hukuksal Boyutlarıyla Töre ve Namus Cinayetleri Uluslararası Sempozyumu*, Diyarbakır: Akader.
- Delaney, Carol. (2001) *Tohum ve Toprak*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Doğanay, Filiz (1995) *Sosyal ve Kültürel Dönüşme Sürecinde Harran Ovası ve GAP Uygulaması*, Ankara: DPT Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü Planlama Dairesi Başkanlığı.
- Ecevitoglu P. (2002) *Türkiye'de Kan Gütme Geleneği*, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Foster, Georg (1967) “Peasant society and the image of the limited good”, In Potter, Diaz and Foster (eds.), *Pesant Society a Redar* Berkeley: Universty of CaliforniaPress: 300-321.
- Heckmann, Lale Yalçın (2002) *Kürtlerde Aşiret ve Akrabalık İlişkileri*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Imbert, Jean (1992) *Ölüm Cezası*, Çev. Beyhan Kayıhan, İstanbul: İletişim Yayınları.
- İbn Haldun (1997) *Mukaddime*, 1.cilt, Çev. Zakir Kadiri Ugan, İstanbul: MEB Yayınları.
- Le Goff, Jacques (1999) *Ortaçağ Batı Uygarlığı*, Çev. Hanife Güven ve Uğur Güven, İzmir: Eylül Yayınları.
- Leopold, Pospisil, (1968) “Feud” *International Encyclopedia of the Social Sciences*, Volume 5.
- Lindholm, Charles (2004) *İslami Ortadoğu*, Çev. Balkı Şafak, Ankara: İmge Kitabevi

- Morgan, Lewis Henry, (1994) *Eski Toplum I*, Çev. Ü. Oskay, İstanbul: Payel Yayınevi.
- Örnek, Sedat Veyis (1971) *Etnoloji Sözlüğü*, Ankara, A.Ü:D:T.C.F Yayını.
- Peristiany, John. G. (1966) *Honour and Shame: The Values of Mediterranean Society*, London: Weidenfeld and Nicolson.
- Peters, Emrys (1990) *The Bedouin of Cyrenaica: Studies in Personal or Corporate Power*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Pitt-Rivers, Julian (1966) "Honour and a social status", In John. G. Peristiany (ed) *Honour and Shame: The Values of Mediterranean Society*, London: Weidenfeld and Nicolson.
- Schneider David M. (1972) "What is kinship all about, kinship studies in the Morgan Centennial Year", In *The Anthropological Society*:32-63.
- Şimşek, Sefa (1998) "Şeref kavramı temelinde Doğuda ve Batıda bireye bakış: Kan davası ve düello gelenekleri", *Toplum ve Bilim Dergisi*, Sayı 76, 160-187.
- Tezcan, Mahmut (1981) *Kan Davası-Sosyal Antropolojik Yaklaşım*, Ankara: Sevinç Matbaası.
- Tillion, Germaine (2006) *Harem ve Kuzenler*, Çev. Ş. Tekeli ve N. Sirman, İstanbul: Metis Yayınları.
- Ünsal, Artun (2003) *Anadolu'da Kan Davası*, Çev. Niyazi Öktem-Emre Öktem, İstanbul: Yapı Kredi